

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
Филология факультеті
А.Байтұрсынұлы атындағы Қазақ тіл білімі кафедрасы

**«Қазақ ділі: ұлттық код және мәтінтану мәселелері»
пәні бойынша қорытынды бақылау бағдарламасы
код KMKNPT 7302, PDVK 7302, ID 64949**

**«8D02307-Қазақ филологиясы» білім беру бағдарламасы
Докторантура**

**Курс – 1
Семестр – 1
Кредит саны – 5**

Алматы 2024

Пән бойынша қорытынды емтихан бағдарламасын филология ғылымдарының докторы, профессор Салқынбай Анар Бекмырзақызы құрастырды.

Пән бойынша қорытынды емтихан бағдарламасы «8D02307-Қазақ филологиясы» білім беру бағдарламасы негізінде әзірленді.

А. Байтұрсынұлы атындағы Қазақ тіл білімі кафедрасының отырысында қаралып ұсынылды.
Хаттама № 2. 11.11.2024 ж.

Кафедра меңгерушісі

А. Ж. Амиров

1. ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ БАҒДАРЛАМАСЫ

Пәннің мақсаты	Оқытудан күтілетін нәтижелер (ОН) Пәнді оқыту нәтижесінде білім алушы кабілетті болады	ОН қол жеткізу индикаторлары (ЖИ)
Дүниетанымдық бағдар, адам тіршілігінің мәні мен мақсаты болып саналатын санамызда қалыптасқан негізгі ○ эстетикалық құндылықтар; ○ этикалық құндылықтар; ○ саяси құндылықтар; ○ діни құндылықтар; ○ моральдық құндылықтар; ○ рухани құндылықтар т.б. рухани құндылықтарды мәтін негізінде ғылыми зерделеу.	1. Ділдің дүниетанымның базалық ұғымдарын саралауы ;	1.1 Ділдің базалық ұғымдарын меңгеру; 1.2 Ділдің қалыптасу жолын білу;
	2. Мәдени түпбейне (архетип) мәселесінің әлемдік тіл білімінде және философиялық еңбектеріндегі зерттелуін білуі;	2.1. Әмбебап мәдени түпбейнені айқындауы; 2.2. Мәтін мен мәтінтанудың ғылыми негізділігін пайымдау;
	3. Этникалық мәдени түпбейненің ұлттық кодты қалыптастырудағы маңызын саралау;	3.1. Этникалық түпбейне ұғымын түсіну; 3.2. Ұлттық код пен рухани- мәдени таным арасындағы сабақтастықты меңгеру. 3.1. Этникалық түпбейне ұғымын түсіну;
	4. Ұлттық мінездің қалыптасуындағы тілдің рөлін саралау;	4.1. Ұлттық мінезді бағалау;
		4.2. Ұлттық мінездің қалыптасуындағы тілдің рөлін бағалау.
Пререквизиттер	-	
Постреквизиттер	-	
Оқу ресурстары	Негізгі әдебиет: 1. Салқынбай А.Б. Қазақ тіл білімінің тарихы. -Алматы, 2016. 2. Салқынбай. Қазақ тіліндегі ұлттық кодтар. Күретамыр. -Алматы, 2022 Қосымша әдебиеттер: 1. Шаханова М. Мир традиционной культуры казахов.- Алматы,1998. 2. Общенациональная идея Казахстана: опыт философско-политологического анализа. – Алматы: Компьютерно-издательский центр Института философии и политологии МОН РК, 2006. 3. Сковорода А.И. Национальные и общечеловеческие интересы: социально – психологические проблемы. –М., 2006. 4. Каган М.С. Философия культуры. С.-Петербург, 1996. - 415 с 5. Абсаттаров Р.Б., Садыков Т.С. Воспитание культуры межнационального общения студентов: теория и практика. – Алматы: Ғылым, 1999. - С. 30-32 6. Маргулан А.Х. Казахское народное прикладное искусство. Том -1, 2, 3. – Алматы, 1994 7. Франк С.Л. Сочинения. –М., 1990. 8. Шнейдер Н.М. Проблема духовности в контексте современного образования// Духовное наследие народов Казахстана и школьное образование. - Алматы: «Парасат», 2001. Интернет-ресурстар https://tbi.kz/?ysclid=lmz2ihm3hc313630795	

Негізгі тақырыптар:

1. Дүниетанымдық бағдар, адам тіршілігінің мәні мен мақсаты болып саналатын санамызда қалыптасқан негізгі Эстетикалық құндылықтар; Этикалық құндылықтар;
2. Адам тіршілігінің мәні мен мақсаты болып саналатын санамызда қалыптасқан негізгі Саяси құндылықтар;
3. Адам тіршілігінің мәні мен мақсаты болып саналатын санамызда қалыптасқан негізгі Адам тіршілігінің мәні мен мақсаты болып саналатын санамызда қалыптасқан негізгі Діни құндылықтар;
4. Адам тіршілігінің мәні мен мақсаты болып саналатын санамызда қалыптасқан негізгі Моральдық құндылықтар;
5. Адам тіршілігінің мәні мен мақсаты болып саналатын санамызда қалыптасқан негізгі Рухани құндылықтар т.б. Рухани құндылықтарды зерделеу.
6. Ділдің дүниетанымның базалық ұғымдарын саралауы;
7. Мәдени түпбейне (архетип) мәселесінің әлемдік тіл білімінде және философиялық еңбектеріндегі зерттелуін білуі;
8. Әмбебап мәдени түпбейнені айқындауы;
9. Этникалық мәдени түпбейненің ұлттық кодты қалыптастырудағы маңызын саралау;
10. Ұлттық мінездің қалыптасуындағы тілдің рөлін саралау;
11. Мәтін мен мәтінтанудың ғылыми негізділігін пайымдау.
12. Ділді лингвистикалық бағытта зерттеу.
13. Тіл және діл.
14. Ұлттық діл. Құндылықтар сипаты мен түрлері
15. Ділдің терең компоненті – түпбейне (архетип)
16. Мәдени түпбейне . Ұлттық мінез
17. Тіл мен ділдің синергетикалық өзара қатынасы
18. Синергетикалық жүйе туралы.
19. Діл мен тілдің синергетикалық ерекшелігі
20. Мәдениет пен қоғамдық сана
21. Сана мен мәдениет – ділдің қайнар көзі
22. Діл - Тіл, Сана, Мәдениет түйісуінде
23. Діл және мәдениет
24. Қазақ дүниетанымындағы базалық концептер
25. Базалық концептерге ғылыми талдау: шаңырақ, атамекен, имандылық т.б
26. Мәдени және метафоралық концептер
27. Концептерді көркем шығармалар негізінде лингвомәдени аспектіден талдау.
28. Абай шығармалары негізінде лингвомәдени аспектіден талдау
29. Сөздегі генетикалық ЕС және ұлттық діл
30. Абай шығармаларындағы ұлттық діл мен ұлттық таным
31. Ұлттық ділдің ұлттық кодты негіздеудегі маңызы
32. Мәтінді зерттеудің антропоэкетілігі және қазіргі лингвомәдени бағыт
33. Діл ұғымы: көлемі мен мазмұны
34. Діл ұғымының философиялық дискурстағы мәні
35. Діл ұғымының ғылыми дискурстағы мәні
36. «Діл» концептінің парадигматикасы
37. Діл концептінің парадигмалық қырларына сараптамалық талдау
38. «Діл» концептінің синтагматикасы
39. Көркем мәтіндеріндегі ұлттық діл
40. Діл концептінің синтагматикалық қырларына сараптамалық талдау
41. Ұлттық корпустық сөздік бойынша басты концептерге ғылыми талдау
42. Ұлттық корпустық деректердегі ділдің когнитивтік бейнесі
43. Абай шығармаларындағы ұлттық код
44. Абайдың қара сөздеріндегі Дін мен Діл
45. Абай шығармаларындағы «толық адам» концептісі

1. ҚОРЫТЫНДЫ БАҚЫЛАУ ТАПСЫРМАСЫН ОРЫНДАУ ЖӨНІНДЕГІ ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛАР, СТАНДАРТТЫ АУЫЗША OFFLINE

2.1. Емтихан формасы: Стандартты ауызша offline. Платформа: Univer АЖ

2.2. Жазбаша емтиханның мақсаты: пәнді зерделеу кезінде меңгерілген оқу нәтижелерін, дағдылар мен құзыреттерді, өз ойларын ауызша қисынды баяндай білуін, өз көзқарасын дәлелді көрсету.

2.3. Тапсырманы орындаудан күтілетін нәтижелер:

Ауызша емтиханның бір билеті оқытылған курс бойынша оқу нәтижелерін анықтайтын және төменде сипатталған критерийлер бойынша бағаланатын 3 сұрақтан тұрады:

1-сұрақ - Курс теориясы мен тұжырымдамасын білу; баяндаудың қисындылығы. Курс мазмұнында баяндалатын теориялық ережелерді түсіну және мысалдармен растау.

2-сұрақ. Таңдаулы әдістеме мен технологияны практикалық тапсырмаларға қолдану. Практикалық тапсырмада берілген негізгі мәселені ашу және шешу.

3-сұрақ - Ұсынылған практикалық тапсырмаға таңдалған әдістеменің қолданылуын бағалау және ауызша сыни талдау. Жеке практикадан алынған нәтиженің негіздемесі.

2.4. Емтихан өткізу рәсімі.

2.4.1. Стандартты ауызша offline емтихан бекітілген кестеге сәйкес өткізіледі.

2.4.2. Ауызша offline емтихан басталғанға дейін 15 минут бұрын кезекші оқытушы білім алушылардың жеке куәлігі бойынша жеке басын тексеруді жүзеге асырады, білім алушыларды келу парағында көрсетілген отырғызу орындарына отырғызады.

2.4.3. ЖАуызша offline емтиханға студент орнына басқа адам келген жағдайда кезекші оқытушы осы Қағидаларды бұзғаны туралы тиісті акт жасайды.

2.4.4. Кешіккен білім алушылар емтиханға жіберілмейді.

2.4.5. Емтихан кезінде кезекші оқытушы білім алушылардың бекітілген нұсқаулыққа сәйкес мінез-құлық ережелерін сақтауын бақылауды жүзеге асырады.

2.4.6. 1) жауап парақтарын келу парақтарымен бірге деканат маманына шифрлауға ұсынады.

2.4.7. Шифрлау үшін жұмыстарды ұсыну кешіктірілген жағдайда тиісті акт жасалады.

2.4.8. Емтиханда білім алушыларға өздерімен бірге шпаргалкаларды, ұялы телефондарды, смарт-сағаттарды және қосалқы акпаратқа рұқсатсыз қол жеткізу үшін пайдаланылуы мүмкін басқа да техникалық және өзге де құралдарды пайдалануға тыйым салынады. Басқа білім алушылармен және бөгде адамдармен сөйлесуге, жауаптарға аты-жөнін немесе өзге де сәйкестендіру жазбаларын жазуға тыйым салынады.

2.4.9. Егер білім алушы емтиханға келіп, билет бойынша жауап беруден бас тартса, емтихан тапсыру «F» бағасы ретінде бағаланады.

2.4.10. Дәлелді себеп болмаған жағдайда емтиханға келмеу «F» бағасы ретінде бағаланады.

2.4.11. Білім алушы осы тармақтардың біреуін немесе бірнешеуін бұзған жағдайда емтихан жұмысын жою актісі (бұдан әрі - Акт) толтырылады, пән үшін «F» («қанағаттанарлықсыз») бағасы қойылады.

2.4.12. Емтиханда осы Ережені қайталап бұзғаны үшін білім алушы Әдеп жөніндегі факультет кеңесінің қарауына ұсынылады.

2.4.13. Пән бойынша қорытынды баға емтихан өткізілгеннен кейін 1 ай ішінде, оқушы қашықтықтан білім беру технологияларын және/немесе емтиханда мінез-құлық ережелерін қолдана отырып қорытынды бақылау жүргізу үшін нұсқаулықтарды бұзғаны анықталған жағдайда: шпаргалкаларды, ұялы телефондарды пайдалану, келіссөздер жүргізу және т.б. Актіні толтыра отырып, бақылау бейнекамераларынан жазбалар негізінде жойылуы мүмкін. Актінің күші жойылуға және апелляцияға жатпайды.

2.4.14. Емтихандардағы барлық тәртіп бұзушылықтар білім алушының транскриптіне енгізіледі.

Пән: Қазақ ділі: ұлттық код және мәтінтану мәселелері

Форма: Стандартты ауызша офлайн

Платформа: Univer АЖ

№	Критерий/ балл	Дескрипторлар			
		Өте жақсы 90–100% (27-30 балл)	Жақсы 70–89% (21-26 балл)	Қанағаттанарлық 50–69% (15-20 балл)	Қанағаттанарлықсыз 25–49% (8-14 балл) 0–24% (0-7 балл)
1 сұрақ 40 балл	Кәсіби сәйкестілік және мұғалімнің кәсібилігі теориялары мен тұжырымдамаларын түсінуі	Мұғалімнің кәсіби сәйкестілігі мен кәсібилігі туралы теорияларды, тұжырымдамаларды терең түсіну. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Кәсіби сәйкестілік және мұғалімнің кәсібилігі теориялары мен тұжырымдамаларын түсінуі. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Мұғалімнің кәсіби сәйкестілігі мен кәсібилігі туралы теориялар мен тұжырымдамаларды шектеулі түсіну. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Мұғалімнің кәсіби сәйкестілігі мен кәсібилігі туралы теорияларды, тұжырымдамаларды үстірт түсіну/ түсінбеушілік. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) берілмейді.
2 сұрақ 30 балл	Кәсіби сәйкестілік және Қазақстан мұғалімдерінің кәсібилігі негізгі мәселелерін ұғынуы	Мұғалімнің кәсіби сәйкестілігі мен кәсібилігінің негізгі ұғымдарын Қазақстан мәнмәтімімен жақсы байланыстырады. Аргументтерді эмпирикалық зерттеудің дәлелдерімен тамаша негіздеу (мысалы, сұхбат немесе статистикалық талдау негізінде).	Мұғалімнің кәсіби сәйкестілігі мен кәсібилігінің негізгі ұғымдарын Қазақстан мәнмәтімімен байланыстырады. Аргументтерді эмпирикалық зерттеудің дәлелдерімен күшейтеді.	Мұғалімдердің кәсіби сәйкестілігі мен кәсібилігі тұжырымдамаларының Қазақстан мәнмәтімімен шектеулі байланысы. Эмпирикалық зерттеулердің дәлелдерін шектеулі қолдану.	Мұғалімнің кәсіби сәйкестілігі тұжырымдамаларының Қазақстан мәнмәтімімен байланысы шамалы немесе жоқ. Эмпирикалық зерттеулерді аз немесе мүлдем қолданбайды.
№ 3 сұрақ 30 балл	Саясат ұсынысы немесе практикалық ұсынымдар / ұсыныстар	Қазақстанда мұғалімдердің кәсіби сәйкестілігі мен кәсібилігін арттыру бойынша сауатты саяси және/немесе практикалық ұсынымдар мен ұсыныстар ұсынады.	Қазақстанда мұғалімдердің кәсіби сәйкестілігі мен кәсібилігін арттыру бойынша кейбір саяси және/немесе практикалық ұсынымдарды және ұсыныстарды ұсынады.	Шектеулі саясат және практикалық ұсынымдар маңыздылау емес, мұқият талдауға негізделмеген және таяз.	Саясат пен практикалық ұсынымдар аз немесе мүлдем жоқ немесе өте төмен сападағы ұсынымдар.

Қорытынды бағаны есептеу формуласы:

Қорытынды баға (КБ) = (% 1 + % 2 + % 3 + % 4 + % 5 + % 6) / К, мұнда % - критерий бойынша тапсырманың орындалу деңгейі,

К - критерийлердің жалпы саны.

Қорытынды балды есептеу мысалы

№	Балл	«Өте жақсы»	«Жақсы»	«Қанағаттанарлық»	«Қанағаттанарлықсыз»	
		90-100 %	70-89 %	50-69 %	25-49 %	0-24 %
Критерий						
1.	Критерий 1	100				
2.	Критерий 2		75			
3.	Критерий 3			60		
4.	Критерий 4				45	
5.	Критерий 5	100				
6.	Критерий 6				49	
	Қорытынды %	200	75	60	94	200+ 75 + 60 + 94 = 429 429 / 6 критерий = 71,5 Қорытынды балл в % = 72

Есептеу кезінде алынған пайызды негізге ала отырып, бағалауды бағалау шкаласымен салыстыра аламыз. 72 балл бағалау шкаласына сәйкес «Жақсы» санатына сәйкес келетін 70 балдан 89 балға дейінгі ауқымда болады. Осылайша, осы есептеу кезінде емтихан балдық-рейтингтік әріптік бағалау жүйесіне сәйкес 72 «Жақсы» балға бағаланатын болады. білім алушылардың оқу жетістіктерін оларды бағалау мен бағалаудың дәстүрлі шкаласына ауыстыра отырып есепке алу.

Деріскер

А.Б. Салқынбай